

Основи складання бібліографічного опису

Науково-практичний семінар Бібліотеки ХДАДМ

Правила складання бібліографічного опису регламентують такі стандарти:

- ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання.
- ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.
- ДСТУ 3582-2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою.

Бібліографічне оформлення наукових робіт

- У разі використання наукових результатів, ідей, публікацій та інших матеріалів інших авторів у тексті наукової роботи обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів.
- Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.
- Фрагменти оприлюднених (опублікованих) текстів інших авторів (цитати) можуть включатися до наукової роботи виключно із посиланням на джерело (крім фрагментів, які не несуть самостійного змістовного навантаження).

Бібліографічний опис

- Бібліографічний опис — записані за певними правилами бібліографічні відомості про документ, призначені для його ідентифікації та загальної характеристики.
- Створити БО можна на всі види опублікованих (у т. ч. депонованих) і неопублікованих документів на будь-яких носіях:

на книжкові видання, серіальні та інші продовжувані ресурси, нотні, картографічні, аудіовізуальні, образотворчі матеріали, нормативно-технічні документи, електронні ресурси тощо; на складові частини документів; на групи документів і комплекти однорідних і різнорідних документів.

Бібліографічний список

- елемент бібліографічного апарату, відбиває самостійну творчу роботу автора і свідчить про рівень проведеного дослідження.
- це систематизований перелік бібліографічних записів цитованої, використаної або рекомендованої літератури;
- є обов'язковою і важливою частиною наукових статей, дисертацій, монографій, навчальних та інших видань, як джерело інформації про літературу конкретної галузі знань.

Вимоги до оформлення дисертації: Наказ М-ва науки і освіти України від 12.01.2017 р. № 40.

- Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій, наведеного у додатку 3 до цих Вимог.

Загальні вимоги

- доцільно використовувати лише дані, допущені до опублікування у відкритому друці, офіційному сайті установи, авторитетних електронних базах даних, репозитаріях тощо;
- бібліографічні відомості наводяться в описі в тому вигляді, у якому вони подані в джерелі інформації;
- слова не скорочують в основній назві видання та в основній назві серії та підсерії видання

Елементи бібліографічного запису на книгу

Т.О. Ярошенко

ЕЛЕКТРОННІ ЖУРНАЛИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕКИ

Київ
"Знання"
2010

Заголовок бібліографічного запису (ПІБ автора).
Основна назва .
Відомості про відповідальність.
Відомості про видання.
Місце видання :
Видавництво,
Рік видання.
Кількість сторінок (остання сторінка книжки).
(Основна назва серії ; Номер випуску серії).

Приклад:

Ярошенко Т. О. Електронні журнали в системі інформаційних ресурсів бібліотеки. Київ : Знання, 2010. 215 с.

Виявлення бібліографічних відомостей

обкладинка
книжки

остання сторінка
книжки

титульна
сторінка книжки

зворотна сторона
титульної сторінки

Бібліографічний опис книг: 1 автор

- Васянович Г. Педагогічна естетика : навч. посіб. Львів : Норма, 2021. 464 с.
- Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 216 с.
- Задорожний К. М. Біологія людини : дидактичні матеріали. Харків : Основа, 2019. 62 с. : іл. схеми, табл.

Бібліографічний опис книг: 2 автори

- Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.
- Помогайбо В. М., Петрушов А. В. Генетика людини : навч. посіб. Київ : Академія, 2011. 280 с.
- Кушнарєнко Н. М., Удалова В. К. Наукова обробка документів : підручник. 3-тє вид. Київ : Знання, 2006. 331 с.

Бібліографічний опис книг: 3 або 4 автори

- Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.
- Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

Бібліографічний опис книг без автора

- Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку 1991–2006 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд. Л. О. Пономаренко, І. П. Моїсеєва та ін. ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : Педагогічна думка, 2008. 488 с.
- Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / za zag. red. H. M. Bibik. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

Бібліографічний опис збірників, матеріалів конференцій

- Збірники:

В. І. Вернадський і Україна з листування. Кн. 1 : А–І / НАН України, Комісія з наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Нац. б-ка України В. І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2018. 572 с.

- Матеріали конференцій, тези доповідей:

Забезпечення якості вищої освіти: сучасний стан і перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (12-13 листоп. 2019 р. м. Полтава). Полтава, 2019. 154 с.

Бібліографічний опис авторефератів дисертацій

- Поплавська С. Д. Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.04. Житомир : Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка, 2009. 22 с.
- Козлова О. Г. Підготовка вчителя до інноваційної діяльності в системі післядипломної освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1999. 235 с.

Бібліографічний опис дисертацій

- Петрук Л. А. Дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Львів, 2004. 140 с.
- Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.
- Дишко О. Л. Формування готовності бакалаврів з туризму до професійної взаємодії зі споживачами туристичних послуг : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луцьк, 2016. 230 с.

Бібліографічний опис каталогів

- Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; уклад. : Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с.

Бібліографічний опис довідкових видань

- Українська мова : енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 3-є вид., зі змінами і допов. Київ : Укр. енцикл., 2007. 824 с.
- Головащук С. І. Орфографічний словник складних слів української мови. Понад 23 000 слів. Київ : Наук. думка, 2008. 287 с. (Словники України).

Бібліографічний опис електронного ресурсу

- Для позначення електронної адреси електронного ресурсу віддаленого доступу в примітці дозволено замість слів «Режим доступу» (чи «Доступ») або їхнього еквівалента іншою мовою (наприклад, «Available from») застосовувати аббревіатури «URI» (Uniform Resource Identifier – Уніфікований ідентифікатор ресурсу) або «URL» (Uniform Resource Locator – Уніфікований покажчик ресурсу).
- Якщо електронний ресурс має унікальний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier – Ідентифікатор цифрового об'єкта) або інший постійний ідентифікатор, замість електронної адреси цього ресурсу рекомендовано зазначати його ідентифікатор.
- Довгу електронну адресу можна переносити на наступний рядок. У цьому разі останнім у першому рядку має бути знак «навкісна риска» («/»)

Приклади опису електронних ресурсів

- Буров О. Ю. Технології та інновації в діяльності людини ери інформації: проблеми інформації та технології. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. № 5 (49). С. 16–25. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1274> (дата звернення: 17.01.2021).
- Влада очима історії : фотовиставка. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&> (дата звернення: 08.10. 2020).

Аналітичний опис статей із періодичних та багатотомних видань, збірників, частин та розділів творів

- Композиція писемного наукового тексту. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. С. 81–99.
- Гофтарчук Я. Застосування елементів STEM-освіти на уроках природничих дисциплін. Екологічний вісник. 2020. № 2. С. 31–33.
- Тітова Т., Тітов І. Функціональна роль уяви в процесах свідомої саморегуляції: теоретичний аналіз. Психологія і особистість. 2021. №1. С. 84–93. DOI: <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2021.1.227200>.

Особливості складання бібліографічних посилань

- Бібліографічне посилання — сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний у тексті документ. Ці бібліографічні відомості є необхідними й достатніми для загальної характеристики документа, його ідентифікування та пошуку.
- За місцем розташування в документі розрізняють такі бібліографічні посилання:
 - внутрішньотекстове;
 - підрядкове;
 - позатекстове.
- Бібліографічні посилання пов'язують із текстом документа за допомогою виноски:
 - у вигляді арабських цифр (порядкових номерів);
 - літер;
 - астериска *(зірочки).

Внутрішньотекстове бібліографічне посилання

- У книзі В. Тасева „Соціальні цінності й формування особистості” (Тасев В. Социалните ценности и формироването на личности. София, 1974. 224 с.)
- (Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. Київ, 2014. С.105).
- (Фінансова система України: проблеми та перспективи розвитку. Київ, 2020. 268 с.).
- (Вища школа. 2015. № 3. С. 46–52)

Підрядкове бібліографічне посилання

- У тексті:

«... про що зазначено у законі України «Про видавничу справу»³».

- У підрядковому посиланні:

³ Про видавничу справу: Закон України за станом на 20 берез. 2004 р. / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2004. 17 с. (Закон України).

Позатекстове посилання

- У тексті:

[2]

- У позатекстовому посиланні:

2. Енциклопедія Сучасної України / НАН України, Наук. тов-во ім. Шевченка, Ін-т енциклопед. досліджень НАН України. Київ, 2009. Т. 9. 345 с.

Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах

У науковому світі існує понад 6 тисяч різних стилів (правил) цитування джерел в наукових роботах залежно від галузі, місця, в якому публікується робота, тощо.

Ці правила розроблялися фаховими науковими об'єднаннями (наприклад, стиль цитування):

- Асоціації сучасної мови (MLA Citation Style), сфера застосування якого – гуманітарні науки (мистецтво, література, філософія, релігія тощо);
- Гарвардський стиль посилання (Harvard Referencing Style), сфера застосування якого – гуманітарні науки та суспільні науки;
- Стиль Американської психологічної асоціації (APA style), сфера застосування якого – суспільні науки (соціологія, право, психологія, історія тощо);
- Стиль Інституту інженерів з електротехніки та електроніки (IEEE style), сфера застосування якого – інженерія, електроніка, телекомунікації, інформатика та інформаційні технології.

Приклади оформлення бібліографічного опису документу за міжнародними стандартами

• АРА

Royko, Yu. (2012). By definition of optimal length of a section of the road network of the city. *Technology Audit And Production Reserves*, 5(1(7)), 43-44. Retrieved from <http://journals.uran.ua/tarp/article/view/4806>.

Приклади оформлення бібліографічного опису документу за міжнародними стандартами

• MLA

Royko, Yu. "By definition of optimal length of a section of the road network of the city." *Technology audit and production reserves*[Online], 5.1(7) (2012): 43-44. Web. 10 Oct. 2013.

Часті питання

- в чому різниця між електронною адресою та doi
- як розміщувати списки літератури згідно ДСТУ(по мові, авторам)
- особливості аналітичного опису
- обов'язкові елементи бібліографічного опису
- стиль АПА
- стандарт 2006 і 2015 (відмінності)

Дякуємо за увагу!

- Якщо у Вас є запитання, звертайтеся:

hudprom.bka@gmail.com

- Також слідкуйте за нашими новинами на сайті:

<https://ksada.org/4biblioteka.html>

- Та у телеграмі:

t.me/hudpromlibrary